

Norsk studentorganisasjon

Holbergs gate 1 / 0166

Oslo

T: 22 04 49 70

E: nso@student.no

W: www.student.no

Høringsuttalelse

Høringsssvar Grunnlag for ny universitets- og høyskolelov

Dato: 14.10.2022

Hørings svar til Grunnlag for ny universitets- og høyskolelov

Norsk studentorganisasjon (NSO) vil takke for muligheten til å svare på høringen om forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven (grunnlag for ny universitets- og høyskolelov). NSO representerer ca. 260.000 studenter ved norske høyere utdanningsinstitusjoner. Vi har strukturert hørings svaret kapittelvis i samsvar med høringsnotatet.

Vurdering og sensur

NSO mener at det bør tilstrebes flere enn én sensor ved enhver sensurering. Vi mener at ordningen med flere sensorer er viktig for å minske risikoen for feil i sensur, ved at sensorer har mulighet til å sparre med hverandre ved fortolkning både om det studenten vurderes i, og hva studenten presenterer.

Departementet foreslår å endre kravet om to sensorer slik at det vil gjelde ved sensur av:

- a. bacheloroppgaven eller lignende oppgaver, det vil si større arbeider der det stilles krav til fordypning og selvstendighet
- b. alle eksamener som alene utgjør 15 studiepoeng eller mer,
- c. ikke-etterprøvbare eksamener

Departementet foreslår også å oppheve kravet om at minst én av sensorene skal være uten tilknytning til den delen av utdanningen der vedkommende skal være sensor.

NSO støtter punkt a) om at kravet om to sensorer skal gjelde ved større arbeider der det stilles krav til fordypning og selvstendighet.

I b) foreslår departementet at alle eksamener som alene utgjør 15 studiepoeng eller mer skal utløse et krav om to sensorer. NSO mener at en grense på 15 studiepoeng ikke nødvendigvis er hensiktsmessig, da dette ikke vil treffe bredden av emner. En mer hensiktsmessig grense vil være 10 studiepoeng. Videre mener vi det er problematisk å sette en grense på 15 studiepoeng, da mange studier ikke har fag som omfatter så mye som 15 studiepoeng. NSO mener det i tillegg bør settes til "alle eksamener som alene utgjør det fulle vurderingsgrunnlaget i et fag".

Flere aktører har i debatten tatt til orde for at et krav om to sensorer ved alle vurderinger vil føre til mer standardiserte og mindre varierte vurderingsmetoder. NSO mener det er viktig å unngå konsekvenser som gjør at studentene får dårligere undervisnings- og vurderingsmetoder. Samtidig mener vi det er viktig å ivareta studentenes rettsikkerhet, og to sensorer vil kunne gi en mer rettmessig vurdering av en eksamen. Vi mener derfor at et krav om "alle eksamener som alene utgjør det fulle vurderingsgrunnlaget i et fag" vil ivareta både mulighetsrommet for varierte vurderingsmetoder, samtidig som studentene sikres sterkere rettigheter til sensuren, dersom hele vurderingsgrunnlaget legges til én vurdering. Ved å sette grensen her, vil man ikke utløse et krav om to sensorer ved underveisvurderinger og andre løpende vurderinger som teller med i et vurderingsgrunnlag.

Videre er NSO svært positive til punkt c), der departementet foreslår å ivareta kravet om to sensorer i fag som ikke er etterprøvbare, slik som muntlig eksamen og eksamen i utøvende kunst. I fag der studenten ikke har rett til å klage på karakteren er det ekstra viktig å sikre en rettferdig vurdering og minimere risikoen for feil i sensuren.

Et krav om to sensorer, hvorav en er ekstern, gir studenter trygghet i at de ikke har blitt vurdert

på andre grunnlag enn den avgitte besvarelsen eller prestasjonen. To sensorer, hvorav en ekstern, kan forhindre at studentene bare blir vurdert av undervisere de har hatt med å gjøre tidligere, som vil gi en mer uavhengig og upartisk vurdering. Spesielt er denne ordningen viktig i de vurderingene som ikke lar seg etterprøve, som muntlig eksamen.

Midlertidige ansettelseser

Overordnet ønsker NSO stabile arbeidsvilkår i universitets- og høyskolesektoren. Dagens situasjon med høy andel midlertidighet er ugunstig fordi det ofte er nyutdannede og unge som blir hardest rammet. NSO støtter tiltak som reduserer midlertidighet i sektoren. Stabile arbeidsvilkår er særlig viktig for stillinger med undervisnings- og forskningsoppgaver, da dette er kjernevirksomheten til universitetene og høgskolene, og ikke er av en særlig midlertidig karakter. Faste stillinger er også en viktig verdi for å ivareta likestilling, et trygt og godt arbeidsmiljø, samt rekruttering og ivaretagelse av gode forskere og undervisere.

Åremål:

Departementet foreslår å beholde bestemmelsene om åremålsstillinger for rektorer, prorektorer og øvrige stillinger under uhl. § 6-4, stipendiat, vitenskapelige assistenter og spesialistkandidater, samt studentombud, da dette er utdannings- og kvalifiseringsstillinger eller stillinger som i sin natur er midlertidige. NSO støtter denne vurderingen.

Postdoktorer:

Departementet anser det som hensiktsmessig å begrense åremålsperioden for postdoktorer til bare én periode, som et tiltak for å få ned midlertidigheten. NSO mener at midlertidige rekrutteringsstillinger, som postdoktorer, kan misbrukes for å holde på arbeidskraft til å gjøre arbeidsoppgaver som bør gjøres av faste ansatte. Postdoktor er en rekrutteringsstilling, og bør derfor ivaretas som nettopp dette. NSO støtter av den grunn departementets vurdering.

For å oppnå mer stabile arbeidsvilkår for midlertidige ansatte mener NSO at det bør legges opp til faktiske muligheter for fast ansettelse etter åremålsstillingen som postdoktor er over. Derfor mener vi at det er helt sentralt at institusjonene gir midlertidige ansatte i rekrutteringsstillinger, som postdoktorer og innstegsstillinger, en mulighet til å bli vurdert for fast ansettelse før en eventuell ny postdoktor-stilling lyses ut på ny.

Særregler for visse typer bistilling:

Departementet foreslår å oppheve § 6-6 om særregler for visse type bistillinger, hvor det presiseres at det kan benyttes midlertidig ansettelse i inntil 20 prosent av undervisnings- og forskerstilling. NSO er opptatt av at midlertidigheten i sektoren må ned, men ønsker samtidig å fremme nytten av en åpning for midlertidighet tilknyttet bistillinger. At bistillingene er midlertidige gjør at de er godt egnede for å dekke midlertidige behov for kompetanse og ekspertise, som f.eks. kan oppstå som følge av satsninger. Videre er det en forutsetning at den som ansettes i bistilling har en ordinær, fast 100 prosent stilling hos en annen arbeidsgiver, slik departementet skriver i høringsnotatet. At bistillingene er midlertidige er derfor ikke en utfordring, slik det kan være med annen midlertidighet der forholdene vil være mer uforutsigbare for den ansatte.

For å sikre god arbeidslivsrelevans i utdanningene, samt en tilførsel av nye erfaringer er det nyttig at parter fra arbeidslivet har en bistilling på utdanningsinstitusjonene. Å ha disse stillingene som en kobling mellom forskning, høyere utdanning og arbeidslivet på utsiden av akademia, vil gi en sterkere tilknytning mellom akademia og arbeidslivet.

På bakgrunn av dette, ønsker NSO at dagens bestemmelse i § 6-6 i uhl videreføres.

NSO mener også at det må sees på muligheter for at akademiske vitenskapelige ansatte kan ha en lignende ordning med bistillinger utenfor academia, for å styrke båndene mellom academia og øvrig arbeidsliv.

Nedleggelse av studiesteder og avvikling av sentrale profesjonsfag

NSO er svært kritiske til forslaget om å lovfeste at nedleggelse av studiesteder og avvikling av sentrale profesjonsfag skal avgjøres av Kongen i statsråd. Ansvar og myndigheten til å treffe beslutninger om virksomhetens organisering, samt opprettelse og avvikling av utdanninger bør ligge hos institusjonene. Det er institusjonene selv, i samarbeid med studentene og de ansatte lokalt, som har de beste forutsetningene for å ta gode beslutninger i denne typen saker, basert på faglige vurderinger av utdanningskvaliteten og ressursbruken.

Studentene skal være trygge på at utdanningene holder høy kvalitet, at de får god faglig oppfølging, og at de er sikret et godt læringsmiljø. Ettersom det er institusjonene som har ansvaret for dette, bør det også være institusjonene som har myndigheten til å avgjøre om de klarer å opprettholde gode og forsvarlige studietilbud. Om ikke, kan det føre til at institusjonene må drive utdanninger og studiesteder som ikke er bærekraftige.

Videre fremstår lovforslaget som utydelig og åpner for et betydelig tolkningsrom. Dette gjelder spesielt «studiesteder» og «sentrale profesjonsfag». Er et studiested det samme som campus, eller vil det også gjelde studiesentre? Vil profesjonsfag gjelde enkeltretninger innen utdanningen, eller kun hele utdanningsløpet?

I høringsnotatet ber departementet om innspill på om forslaget bør begrenses til å gjelde studiesteder og sentrale profesjonsfag som allerede finnes i dag. Dersom lovforslaget opprettholdes, vil et slikt skjæringspunkt være fornuftig. Det er en fare for at institusjonene vil være mer tilbakeholdne med å opprette nye studietilbud dersom de selv ikke kan beslutte å avvike de.

Felles klagenemnds adgang til å ilegge strengere reaksjoner

NSO ønsker ikke at det gis hjemmel i universitets- og høyskoleloven til å fravike forvaltningslovens § 34 tredje ledd andre punktum. Som departementet selv poengterer i høringsnotatet, er fristen på tre måneder en viktig rettssikkerhetsgaranti som skal bidra til rask saksbehandling og verne enkeltpersoner mot å bli utsatt for endring til skade etter lang tid. Det er svært uheldig om studenter som har vært gjennom belastende klagesaker, etter lang tid blir møtt med ytterligere strengere reaksjoner.

NSO tror ikke løsningen på fuskeproblematikken som Felles klagenemnd tar opp, er å innskrenke studentenes rettssikkerhet. Departementet bør i samarbeid med institusjonene og studentene se på andre tiltak for å redusere antallet fuskesaker og saksbehandlingstiden i klagenemndene.

NSO mener dagens lovverk er hensiktsmessig og ikke bør endres. Fristen på tre måneder er et viktig insentiv for rask saksbehandling, samt for å sikre forutsigbarhet for klageren. NSO anbefaler på det sterkeste *alternativ 1* i høringsnotatet.

Opptak

Begrepene «generell studiekompetanse» og «generelt opptaksgrunnlag»

NSO støtter departementets vurderinger og forslag til endring. En tydeligere begrepsbruk vil gjøre lovverket enklere å forstå og anvende.

Tydeligere hjemmel for forskriftsbestemmelser om positiv særbehandling

NSO støtter departementets vurderinger og forslag om å ta inn en tydeligere hjemmel i universitets- og høyskoleloven om positiv særbehandling. Videre ser vi det som positivt at den positive særbehandlingen ikke begrenses til bare å gjelde kjønn, men at det også kan gjelde for andre grunnlag.

Fjerne bestemmelse om åpne studier

NSO er kritiske til alle endringer som gjør det vanskeligere med studentmobilitet, selv om departementet presiserer at de fleste studier ikke er "åpne". Da NSO ikke kjenner omfanget av problemstillingen er det vanskelig å stille seg positive til den foreslåtte lovendringen.

Norsk som fagspråk

NSO stiller seg positive til endringene foreslått av departementet, da det er viktige prinsipper at institusjonene vedlikeholder og videreutvikler norsk og samisk fagspråk.

Fusk

NSO ønsker at institusjonene skal ha en felles forståelse av hva fusk er og hvordan fuskesaker skal behandles. Dette vil kunne bidra til likebehandling av studenter i fuskesaker. Samtidig støtter vi argumentasjonen om at fusk vanskelig lar seg definere godt og dekkende nok i loven. Vi ønsker derfor at det tas initiativ til å skape en felles forståelse av fuskebegrepet, med mål om å skape lik praksis ved institusjonene. Det bør utarbeides felles retningslinjer som institusjonene kan bruke i utarbeidelsen av lokale forskrifter og eksamensreglement. Videre støtter vi at departementet ber HK-dir utarbeide en nasjonal veileder for behandling av fuskesaker.

Tilsyn med kvalitetsarbeid i utdanningen mv.

Departementet foreslår å ta inn en bestemmelse i loven om tilsyn med institusjonenes kvalitetsarbeid mv. i ny § 3-3 a. Det foreslås også enkelte endringer i § 2-1 og § 3-1. NSO støtter departementets argumentasjon og foreslåtte endringer i dette kapittelet.

Gradssystemet

NSO støtter at det innføres en egen bestemmelse om gradssystemet i universitets- og høyskoleloven, hvor det fastsettes i loven at hovedstrukturen er bachelor – master - ph.d. eller ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid.

Ettersom Norge gjennom Bolognaprosessen har forpliktet seg til en slik gradsstruktur med lavere og høyere grad pluss doktorgrad, støtter vi at en slik struktur løftes fra forskriftsnivå til å bli innlemmet i loven. Med det sagt, mener NSO at det bør være åpning for unntak fra gradsstrukturen, slik at det er mulig å opprette nye grader dersom fagets egenart tilsier at det er formålstjenlig.

Andre endringer

Kvalitetssikringsarbeidet

NSO er positive til de foreslåtte endringene knyttet til kvalitetssikringsarbeidet. Dette gjelder både forslaget om å tydeliggjøre sammenhengen mellom kvalitetssikring og akkreditering i § 1-6, og forslaget om å flytte bestemmelsen om at kvalitetssikringsarbeidet skal følge ESG fra studiekvalitetsforskriften til uhl.

Definisjon av studiepoeng i loven

NSO støtter departementets forslag om å definere begrepet studiepoeng i loven, og synes det er fornuftig at det defineres i form av både arbeidsomfang og læringsutbytte.

Endring i terminologi

Aune-utvalget fastslo i NOU 2020: 3 at «dagens lov er ikke konsekvent og bruker flere steder forskjellige termer for å beskrive mer eller mindre samme meningsinnhold». NSO støtter utvalgets vurdering i at «begrepsbruken må være ensartet både i lov og i forskrifter». Vi håper derfor departementet gjennomgår begrepsbruken i arbeidet med ny lov, med mål om å sikre en ensartet praksis.

Øvrige bemerkninger

Utover endringene som er foreslått i høringsnotatet har NSO noen øvrige bemerkninger til den helhetlige gjennomgangen av universitets- og høyskoleloven.

Eget kapittel om studentenes læringsmiljø

Aune-utvalget foreslo et eget kapittel i loven om læringsmiljø og studentrepresentasjon for å synliggjøre viktigheten av at studentene skal ha et godt læringsmiljø, og andre lovbestemte rettigheter for studentene. Departementet har ikke fulgt opp dette verken i Prop. 111 L (2020-2021) eller i Prop. 74 L (2021-2022), men vi håper forslaget følges opp i det helhetlige forslaget som legges frem for Stortinget i 2023.

Vi ønsker at det stilles tydelige minstekrav til et læringsmiljø i lovteksten. Dette mener vi i større grad sikrer studentene et godt og trygt læringsmiljø. Minstekrav vil også bidra til en reell felles forståelse av begrepet, både for institusjonene som har ansvar for å følge det opp, og for studentene som skal forstå hva de har krav på.

Akademisk frihet

NSO håper departementet gjennomfører de foreslåtte lovendringene fra NOU 2022: 2 - Akademisk yringsfrihet. Endringene anerkjenner studenter som en fullverdig del av det akademiske fellesskapet, og lovfester å fremme, verne og opplære individets, heriblant studentens, akademiske frihet.